

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

ΤΟΜΕΑΣ ΘΕΩΡΗΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**«ΤΑ ΑΘΛΗΤΙΚΑ ΕΠΙΤΕΥΓΜΑΤΑ ΑΘΛΗΤΡΙΩΝ
ΟΛΥΜΠΙΟΝΙΚΩΝ (ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ) ΚΑΙ
Η ΑΝΙΔΡΥΣΗ ΤΩΝ ΑΓΑΛΜΑΤΩΝ ΤΟΥΣ»**

Σταματελάτου Αικατερίνη

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Γιαννάκη Σωτηρία

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2024

© Copyright

ΣΤΑΜΑΤΕΛΑΤΟΥ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ

Σημείωμα Συγγραφέα

Το δοκίμιο αυτό αποτελεί πτυχιακή εργασία που συντάχθηκε για το Προπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών του ΤΕΦΑΑ στη Σχολή Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού του ΕΚΠΑ και υποβλήθηκε τον Μάρτιο του 2024.

Ο/Η συγγραφέας βεβαιώνει ότι το περιεχόμενο του παρόντος έργου είναι αποτέλεσμα προσωπικής εργασίας και ότι έχει γίνει η κατάλληλη αναφορά στην εργασία τρίτων - όπου κάτι τέτοιο ήταν απαραίτητο-, σύμφωνα με τους κανόνες της ακαδημαϊκής δεοντολογίας.

Ευχαριστίες

Με την παρούσα πτυχιακή εργασία, το συναρπαστικό και συνάμα δύσκολο ταξίδι των προπτυχιακών μου σπουδών ολοκληρώνεται.

Για τη σημαντική συμβολή της στην εκπόνηση της πτυχιακής μου μελέτης, ευχαριστώ ιδιαίτερα την καθηγήτριά μου κα Σωτηρία Γιαννάκη, όχι μόνο για τις γνώσεις και τις συμβουλές που μου έδωσε, αλλά και για την τιμή της συμμετοχής της στην παρούσα μελέτη.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένειά μου για τη συμπαράστασή της σε όλη τη χρονική διάρκεια των σπουδών μου.

ΤΑ ΑΘΛΗΤΙΚΑ ΕΠΙΤΕΥΓΜΑΤΑ ΑΘΛΗΤΡΙΩΝ ΟΛΥΜΠΙΟΝΙΚΩΝ (ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ) ΚΑΙ Η ΑΝΙΔΡΥΣΗ ΤΩΝ ΑΓΑΛΜΑΤΩΝ ΤΟΥΣ

Περίληψη

Σκοπός της παρούσας εργασίας αποτελεί αφενός η καταγραφή των αθλητικών επιτευγμάτων γυναικών Ολυμπιονικών αφετέρου η διερεύνηση και η ανάδειξη της σχέσης μεταξύ των αθλητικών τους επιτευγμάτων και της ανίδρυσης αγαλμάτων προς τιμήν τους. Τα ερωτήματα που θα απαντηθούν εστιάζουν στη σημαντικότητα και στο μήνυμα που 'εκπέμπει' η διαδικασία ανίδρυσης των αγαλμάτων. Στη σημασία των χώρων που επιλέγονται και αντίστοιχα στην επίδραση που ασκούν προς το ευρύ κοινό. Ενώ η συγκριτική ματιά προς τα ανάλογα αγάλματα-ανδριάντες των αθλητών, δημιουργούν εύλογους προβληματισμούς. Για την ανεύρεση των πληροφοριών χρησιμοποιήθηκαν λέξεις κλειδιά όπως: αγάλματα, γυναίκες, ολυμπιονίκες, ισότητα στη δημιουργία αγαλμάτων μεταξύ των δύο φύλων σε βάσεις δεδομένων όπου υπήρχε πρόσβαση μέσω του ΕΚΠΑ, όπως το Scopus, Google Scholar κ.λπ. Για τους στόχους της παρούσας βιβλιογραφικής ανασκόπησης επιλέχθηκαν και αξιολογήθηκαν μελέτες και τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στη συνέχεια ομαδοποιημένα και σε αντίστοιχες ενότητες. Συμπερασματικά, αν σκοπός της δημιουργίας αγαλμάτων είναι να αποτελέσουν έμπνευση για τις μελλοντικές γενιές αθλητών και αθλητριών και όχι απλά να τιμηθεί η αθλητική τους καριέρα, σήμερα περισσότερο από ποτέ είναι σημαντική η ισόποση καλλιτεχνική αναπαράσταση και των δύο φύλων αποτελώντας πρότυπα του 'ευ αγωνίζεσθαι' διαχρονικά.

Λέξεις κλειδιά: ιστορία του αθλητισμού, γυναίκες ολυμπιονίκες, αγάλματα, ισότητα στον αθλητισμό, Ολυμπιακοί Αγώνες

THE SPORTING ACHIEVEMENTS OF FEMALE OLYMPIC WINNERS (MODERN OLYMPIC GAMES) AND THE ERECTION OF THEIR STATUES

Abstract

The purpose of this study is, on the one hand, to record the athletic achievements of female Olympic Winners and, on the other hand, to investigate and highlight the relationship between their athletic accomplishments and the erection of statues in their honor. The questions to be answered focus on the significance and the message conveyed by the process of erecting these statues. They also delve into the importance of the chosen locations and their impact on the broader public. Additionally, a comparative analysis with similar statues and sculptures of male athletes raises valid concerns. Keywords such as statues, women, Olympians, and gender equality in statue creation were used to gather information. Databases such as Scopus, Google Scholar, etc., accessible through the National and Kapodistrian University of Athens (UoA), were selected for this purpose. For this literature review, studies were chosen and evaluated, and their results are subsequently presented and grouped into relevant sections. In conclusion, if the purpose of erecting statues is to inspire future generations of athletes and not merely to honor their athletic careers, then the equal artistic representation of both genders is more important than ever, serving as timeless examples of ‘fair play’.

Keywords: history of sport, female Olympic winners, statues, equality in sport, Olympic Games

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Ευχαριστίες.....	iii
Περίληψη.....	iv
Abstract.....	v
Πίνακας Περιεχομένων.....	vi
I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
1.1. Σκοπός και σημασία της εργασίας.....	3
1.2. Ερευνητικά ερωτήματα.....	3
1.3. Οριοθετήσεις και περιορισμοί της έρευνας.....	4
1.4. Μεθοδολογία και πηγές της έρευνας.....	4
1.5. Διευκρίνιση όρων.....	4
II. ΑΘΛΗΤΡΙΕΣ ΟΛΥΜΠΙΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ Η ΑΝΙΔΡΥΣΗ ΤΩΝ	
ΑΓΑΛΜΑΤΩΝ ΤΟΥΣ.....	5
2.1. Benoit Samuelson Joan.....	5
2.2. Blankers-Koen Francina.....	6
2.3. Chastain Brandi.....	6
2.4. Comaneci Nadia.....	7
2.5. Cuthbert Betty.....	8
2.6. Griffith Joyner Florence.....	9
2.7. Henje Sonia.....	10
2.8. Jackson-Nelson Marjorie.....	11
2.9. Mathews Marlene.....	12
2.10. Miller Shannon.....	13
2.11. O'Sullivan Sonia.....	13
2.12. Peris Nova.....	14

2.13. Peters Mary.....	15
2.14. Rudolph Wilma.....	16
2.15. Strickland Shirley.....	17
2.16. Williams Serena.....	17
III. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΣΥΖΗΤΗΣΗ.....	19
IV. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	23
4.1. Συγκεντρωτική παρουσίαση: Αθλήτριες-Αγωνίσματα-Ολυμπιακά Μετάλλια.....	23
4.2. Εικόνες αγαλμάτων αθλητριών Ολυμπιονικών.....	25
V. ΠΗΓΕΣ.....	35
5.1. Βιβλιογραφία.....	35
5.2. Δικτυογραφία.....	36

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το αγωνιστικό πνεύμα και ο αθλητισμός, αποτέλεσαν κύρια πηγή έμπνευσης της αρχαίας ελληνικής τέχνης. Δύο ενέργειες που οι αρχαίοι Έλληνες υιοθετούσαν ώστε να αποθανατίσουν ένα αθλητικό κατόρθωμα περιλάμβαναν την παραγγελία σε κάποιον ποιητή ώστε να δημιουργήσει έναν Επινίκιο Ύμνο, όπως τον ονόμαζαν, που εξυμνούσε το κατόρθωμα του αθλητή νικητή και την πόλη καταγωγής. Επίσης ανέθεταν σε γλύπτη τη δημιουργία του ανδριάντα ενός νικητή, τον οποίο συνήθως τοποθετούσαν μέσα στο ιερό των αγώνων που διακρίθηκε ή στην αγορά της πόλης-καταγωγής του αθλητή.

Πέρα από τον αναθηματικό χαρακτήρα, οι ανδριάντες των Ολυμπιονικών διαιώνιζαν το κύρος του αθλητή-νικητή, κάνοντας γνωστό το επίτευγμά του στους επισκέπτες του ιερού των αγώνων που συνέρρεαν ανά τους αιώνες. Οι βάσεις που ήταν στημένα τα αγάλματα, έφεραν επιγραφές που βρίσκονταν κατά κανόνα στην λίθινη βάση του ανδριάντα, στην επάνω οριζόντια επιφάνεια ή στην αμέσως ορατή κάθετη πλευρά με το όνομα του νικητή/τριας, το πατρώνυμό του ή την καταγωγή του και, τις περισσότερες φορές, το αγώνισμα στο οποίο αναδείχθηκε νικητής, καθώς και το όνομα του γλύπτη που το κατασκεύασε. Όταν οι επιγραφές φθείρονταν εξαιτίας του χρόνου και γίνονταν δυσανάγνωστες, χαράσσονταν εκ νέου από τους απογόνους – συγγενείς του αθλητή ή τους συμπολίτες του (Καλτσάς, 2004).

Οι τέχνες και ο αθλητισμός όπως γίνεται αντιληπτό έχουν μακρά ιστορία και πολλαπλές συνδέσεις που πηγάζουν από την ανάπτυξη του οργανωμένου αθλητισμού και τις απαρχές της κλασικής γλυπτικής. Η δημιουργία καλλιτεχνικών έργων έχαιρε ευρείας εκτίμησης στην ελληνική και στη ρωμαϊκή τέχνη. Ένα κλασικό παράδειγμα, ο δισκοβόλος του Μύρωνα (450 π.Χ.) που απεικονίζει έναν αθλητή νεαρής ηλικίας λίγο πριν ρίξει τον δίσκο. Αποτελεί ένα έξοχο παράδειγμα ελληνικής γλυπτικής, ενώ χαρακτηριστικό ήταν το γεγονός ότι το πρωτότυπο άγαλμα έγινε αντικείμενο αντιγραφής από Έλληνες και Ρωμαίους γλύπτες. Επιπλέον, η εικόνα του αγάλματος εξακολουθούσε να εμφανίζεται έντονα στα αθλητικά δρώμενα, κυρίως εντός του Ολυμπιακού Κινήματος. Σύμφωνα με τον O' Mahony (2014), το συγκεκριμένο γλυπτό αποτελεί μοντέλο για το σύνολο των χάλκινων αγαλμάτων που δημιουργήθηκαν αργότερα, με στόχο την αποτύπωση αθλητών και αθλητριών που είχαν διαπρέψει σε αγώνες.

Από την αρχαιότητα ακόμη, αναφέρονται δύο αγάλματα γυναικών Ολυμπιονικών, της Κυνίσκας και της Ευρυλεωνίς. Παρότι οι γυναίκες απαγορεύονταν να πάρουν μέρος σε Ολυμπιακούς αγώνες, εντούτοις τους επιτρέπονταν να εκτρέφουν άλογα και να παίρνουν μέρος με αυτά στις αρματοδρομίες. Η πρώτη γυναίκα ολυμπιονίκης ήταν η Κυνίσκα, η οποία γεννήθηκε πιθανά το 440 π.Χ. (Μουσείο Ιστορίας των Ολυμπιακών Αγώνων της Αρχαιότητας, Υπουργείο Πολιτισμού, 2014). Καταγόταν από την αρχαία Σπάρτη και νίκησε στους Ολυμπιακούς στο αγώνισμα των αρματοδρομιών (στο Τέθριππο, άμαξα 4 ίπων) το 396 και 392 π.Χ. Ήταν κόρη του Αρχιδάμου (βασιλιάς της Σπάρτης) και αδελφή του Αγησίλαου. Έχαιρε ιδιαίτερης εκτίμησης από τους Σπαρτιάτες, διότι ήταν η πρώτη γυναίκα ολυμπιονίκης όπως ανέφερε ο Πausanias στα Λακωνικά (Pausanias, Ελλάδος περιήγησις/Λακωνικά - III.8.1 - 8.2). Στην Ολυμπία έχει διασωθεί το βάθρο του αγάλματός της, το οποίο έχει την επιγραφή:

<p>Επιγραφή</p> <p>ΣΠΑΡΤΑΣ ΜΕΝ [ΒΑΣΙΛΗΕΣ ΕΜΟΙ] ΠΑΤΕΡΕΣ ΚΑΙ ΑΔΕΛΦΟΙ Α[ΡΜΑΤΙ Δ ΩΚΥΠΟΔΩΝ ΠΙΠΩΝ] ΝΙΚΩΣΑ ΚΥΝΙΣΚΑ ΕΙΚΟΝΑ ΤΑΝΔ ΕΣΤΑΣΕ ΜΟΝ[ΑΝ] Δ ΕΜΕ ΦΑΜΙ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ ΕΚ ΠΑΣΑΣ ΤΟ[Ν]- ΔΕ ΛΑΒΕ[Ι]Ν ΣΤΕΦΑΝΟΝ ΑΠΕΛΛΕΑΣ ΚΑΛΛΙΚΛΕΟΣ ΕΠΟΗΣΕ</p>	<p>Απόδοση</p> <p><i>Της Σπάρτης βασιλιάδες οι πατέρες και οι αδελφοί μου, στα άρματα με γρηγορόποδα άλογα αφού νίκησα η Κυνίσκα το άγαλμα αυτό έστησα, Μόνη δε εγώ είμαι από τις γυναίκες της Ελλάδος όλες, που έλαβα το στέφανο ο <u>Απελλής</u> του Καλλικλέους το έφτιαξε.</i></p>
--	--

Η Ευρυλεωνίς καταγόταν από την Σπάρτη, ήταν Ολυμπιονίκης στο ιππικό αγώνισμα Συνωρίς (άμαξα 2 ίπων) στους Ολυμπιακούς αγώνες το 368 π.Χ. Συχνά αναφέρεται ως πριγκίπισσα, πλούσια και εκτροφέας ίπων. Η Ευρυλεωνίς ήταν η δεύτερη γυναίκα που στέφθηκε νικήτρια στη ιστορία των Ολυμπιακών Αγώνων. Είναι πιθανόν ότι η Ευρυλεωνίς είχε πατέρα που δεν είχε αγόρια κληρονόμους, κάτι που εξηγεί το πως ήταν σε θέση να κατέχει εκτάσεις γης και να εκτρέφει άλογα. Σύμφωνα με τον Pausanias, περίπου το 368 π.Χ. στήθηκε στη Σπάρτη ένα άγαλμα της Ευρυλεωνίδος (Εικ.1).

Σύμφωνα με τον Armstrong (2003), η μνημόνευση ανθρώπων στο χώρο του αθλητισμού, αποτυπώνεται σε οργανωτικό επίπεδο σε θρησκευτικές πράξεις στο πλαίσιο των οποίων τιμώνται οι νεκροί δίνοντας κοινωνική υπόσταση στη συλλογική

μνήμη. Στο αθλητικό πεδίο περίτρανα παραδείγματα της αποτύπωσης των αθλητικών πρωταγωνιστών είναι τα αγάλματα που έχουν στηθεί σε ποικίλους χώρους, αντανακλώντας την επίδρασή τους στις μάζες σε παγκόσμιο επίπεδο (Armstrong, 2003).

1.1. Σκοπός και σημασία της εργασίας

Σκοπός της παρούσας εργασίας αποτελεί αφενός η καταγραφή των αθλητικών επιτευγμάτων αθλητριών Ολυμπιονικών, αφετέρου η διερεύνηση και η ανάδειξη της σχέσης μεταξύ των αθλητικών τους επιτευγμάτων και της ανίδρυσης αγαλμάτων προς τιμήν τους.

Η ενθύμηση, μέσω της παράθεσης των αθλητικών επιτευγμάτων των αθλητριών, αναδεικνύει την αξία των γυναικών στον αθλητισμό και την επιρροή τους στην Ιστορία του Αθλητισμού. Επιπλέον, γίνεται αντιληπτό ότι η ανίδρυση αγαλμάτων αθλητριών συμβάλλει στη μνημονική καθιέρωση των επιτευγμάτων τους και στην αναγνώριση της αθλητικής και πολιτισμικής συνεισφοράς τους. Αποδίδεται έτσι έμφαση στη σημασία της ισότητας και της διαφορετικότητας στην αναπαράσταση των αθλητών και των αθλητριών μέσω των αγαλμάτων, προωθώντας ένα μήνυμα συμπερίληψης και δικαιοσύνης στον αθλητικό και κοινωνικό χώρο.

1.2. Ερευνητικά ερωτήματα

Τα ερωτήματα που θα απαντηθούν εστιάζουν – πέραν της παράθεσης των δεδομένων σχετικά με τα αθλητικά αγάλματα – στη σημαντικότητα και στο μήνυμα που ‘εκπέμπει’ η διαδικασία ανίδρυσης των αγαλμάτων. Στη σημασία των χώρων που επιλέγονται και αντίστοιχα στην επίδραση που ασκούν προς το ευρύ κοινό. Ενώ η συγκριτική ματιά προς τα ανάλογα αγάλματα-ανδριάντες των αθλητών, δημιουργεί εύλογους προβληματισμούς.

1.3. Οριοθετήσεις και περιορισμοί της έρευνας

Η διαθεσιμότητα των πληροφοριών, τόσο για το πλήθος των αγαλμάτων όσο και για τις λεπτομέρειες κατασκευής τους, ήταν ιδιαίτερα περιορισμένη καθώς δεν έχει υπάρξει οργανωμένη, εκτενή καταγραφή αυτών και τα στοιχεία, κατά περίπτωση, ήταν δυσεύρετα. Επίσης η έρευνα περιέλαβε διαφορετικούς τομείς, συνδυάζοντας την αθλητική ιστορία και την τέχνη καθώς και κοινωνικούς προβληματισμούς.

Για την ερμηνεία της σημασίας των αγαλμάτων επιδιώχθηκε η, όσο το δυνατόν, αντικειμενική ερευνητική οπτική ενώ ταυτόχρονα παρατέθηκαν διαφορετικά στοιχεία σχετικά με την επίδρασή τους στον αθλητισμό και στον πολιτισμό.

1.4. Μεθοδολογία και πηγές της έρευνας

Ανάλογα με το περιεχόμενο των ενοτήτων στις οποίες διακρίνεται η εργασία θα αξιοποιηθεί η περιγραφική μέθοδος, για την καταγραφή των αθλητικών διακρίσεων και την πορεία των αθλητριών καθώς και για την παρουσίαση των αντίστοιχων αγαλμάτων. Επίσης η αναλυτική-συνθετική μέθοδος θα βοηθήσει στην κατανόηση της επίδρασης των κορυφαίων αθλητριών είτε με την αγωνιστική τους παρουσία είτε με την μνημονική καθιέρωσή τους στον αθλητικό και κοινωνικό χώρο.

1.5. Διευκρίνιση όρων

Στην εργασία γίνεται χρήση του όρου 'άγαλμα' με την έννοια: γλυπτό ή χυτό ομοίωμα ανθρώπινης μορφής συνήθως από μέταλλο, μάρμαρο ή άλλο υλικό και αφορά σε ολόσωμο ομοίωμα (Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα, 2008).

II. ΑΘΛΗΤΡΙΕΣ ΟΛΥΜΠΙΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ Η ΑΝΙΔΡΥΣΗ ΤΩΝ ΑΓΑΛΜΑΤΩΝ ΤΟΥΣ

Οι Ολυμπιονίκες αθλήτριες που μελετήθηκαν σχετικά με τα κυριότερα επιτεύγματά τους καθώς και τις ολυμπιακές τους διακρίσεις παρατίθενται βάσει αλφαβητικής σειράς επιθέτου. Παράλληλα, και καθώς δεν υπήρχε προγενέστερη συνολική καταγραφή των αθλητριών που ανδριαντοποιήθηκαν, συγκεντρώθηκε το ανάλογο υλικό σχετικά με τα αντίστοιχα αγάλματα που ανιδρύθηκαν προς τιμήν τους.

2.1. Benoit Samuelson Joan

Η Benoit Samuelson J. (γεννημένη στις 16 Μαΐου 1957, στο Cape Elizabeth) (Moore, 1983), είναι Αμερικανίδα μαραθωνοδρόμος. Ήταν η πρώτη πρωταθλήτρια στους Ολυμπιακούς Αγώνες μαραθωνίου γυναικών, κερδίζοντας το χρυσό μετάλλιο στους Θερινούς Ολυμπιακούς Αγώνες του 1984 στο Λος Άντζελες (Γιαννάκης, 2000). Εισήχθη στο Maine Women's Hall of Fame το 2000.

Πήρε μέρος στον Μαραθώνιο της Βοστώνης το 1979 ως σχετικά άγνωστη. Κέρδισε τον αγώνα, φορώντας ένα καπέλο Boston Red Sox, σε 2:35:15. Το 1981, κατέκτησε το πρωτάθλημα των 10.000 μέτρων των ΗΠΑ, σημειώνοντας χρόνο 33:37.50. Παρά την επέμβαση στους αχίλλειους τένοντες της δύο χρόνια νωρίτερα, επανέλαβε την επιτυχία της στον μαραθώνιο της Βοστώνης με νίκη το 1983, σημειώνοντας ρεκόρ διαδρομής 2:22:43. Το ρεκόρ της στη Βοστώνη δεν έσπασε για τα επόμενα έντεκα χρόνια (Moore, 1983).

Το άγαλμά της είναι στημένο στο Cape Elizabeth, των Ην. Πολιτειών. Στη βάση του αναγράφει το όνομα της αθλήτριας και ότι είναι η πρώτη γυναίκα μαραθωνοδρόμος που κέρδισε σε Ολυμπιακούς Αγώνες. Στο δεξί χέρι της κρατά μία σημαία (Ην. Πολιτειών) και στο αριστερό το καπελάκι αγώνων (εικ. 2). Το άγαλμα, φυσικού μεγέθους, φιλοτέχνησε ο Edward Materson και βρίσκεται έξω από τη Δημόσια Βιβλιοθήκη Thomas Memorial στο Cape Elizabeth. Η θέση της στο μονοπάτι αντιπροσωπεύει τον αυξανόμενο ρόλο και την αναγνώριση των γυναικών στον αθλητισμό στο Μείν και σε εθνικούς και διεθνείς αγώνες (Portland Head Light).

2.2. Blankers-Koen Francina

Η Francina Blankers-Koen γεννήθηκε στις 24/4/1918. Ήταν Ολλανδή αθλήτρια και έγινε γνωστή για τα τέσσερα χρυσά μετάλλια που κατέκτησε στην Ολυμπιάδα του 1948. Τα αγωνίσματα στα οποία έλαβε μέρος ήταν τα 100m, 200m. και τα 80m. με εμπόδια και η σκυταλοδρομία 4X100 (Bagchi, 2012). Το 1948 ήταν ήδη 30 ετών και είχε δύο παιδιά. Γι' αυτό το λόγο της δόθηκε και το παρατσούκλι «Ιπτάμενη Νοικοκυρά».

Οι διακρίσεις της ήταν πάρα πολλές. Κατέκτησε δύο χρυσά μετάλλια στο Ευρωπαϊκό Πρωτάθλημα του Όσλο, το 1946 στα 80m. με εμπόδια και στα 4X100. Επίσης στο Ευρωπαϊκό Πρωτάθλημα των Βρυξελλών το 1950 κατέκτησε τρία χρυσά στα αγωνίσματα των 80m. με εμπόδια, στα 100m και στα 200m. και ένα ασημένιο στα 4 X 100. Στο Ευρωπαϊκό Πρωτάθλημα της Βιέννης το 1938 κατέκτησε δύο χάλκινα μετάλλια στα 100m και στα 200m (Bijkerk, 2004).

Το ένα άγαλμά της βρίσκεται στο Ρόττερνταμ και φιλοτεχνήθηκε από τον H. Rehm το 1954. Οι διαστάσεις του είναι 1.755μ. X 2.452μ. (εικ. 3α) και το δεύτερο βρίσκεται στο Χενγκέλο και δημιουργήθηκε από την Ant. Ruiter το 2007. Οι διαστάσεις του δευτέρου αγάλματος είναι 2.35μ.X2.84μ. (εικ. 3β). Το 2007 τοποθετήθηκε πλακέτα προς τιμήν της στο αθλητικό πάρκο Olympiaplein του Άμστερνταμ, η οποία αναγράφει «Hiertrainde FannyBlankers-Koen – Η Fanny Blankers-Koen προπονήθηκε σε αυτό το στάδιο» (Hemert, 2007).

2.3. Chastain Brandi

Η B.D. Chastain (γεννημένη 21/7/1968) είναι αμερικανίδα αθλήτρια του ποδοσφαίρου. Αγωνίστηκε με την εθνική ομάδα των Ηνωμένων Πολιτειών στη πρώτη ολυμπιάδα που περιέλαβε το άθλημα του γυναικείου ποδοσφαίρου στα ολυμπιακά αθλήματα, το 1996 στην Ατλάντα και κέρδισε το χρυσό μετάλλιο (Μουρατίδης, 2024), (Olympedia). Στους τελικούς η ομάδα των Ηνωμένων Πολιτειών νίκησε την Κίνα με 2-1. Αγωνιζόταν στις θέσεις του αμυντικού και του μέσου. Με την εθνική ομάδα ποδοσφαίρου είχε 192 συμμετοχές και 30 τέρματα.

Σκόραρε ένα τέρμα στους τελικούς του Παγκοσμίου κυπέλου εναντίον της Κίνας το 1999 και κατέκτησε και αυτό το χρυσό (Roberson, 2017). Το 2017 εισήχθη στο National Soccer Hall of Fame (ESPN, 2017). Το 2014 και μετά το τέλος της αθλητικής καριέρας της, έγινε προπονήτρια (Sabedra, 2016).

Το άγαλμά της είναι χάλκινο και βρίσκεται στο Rose Bowl Stadium στην Πασαντίνα της Καλιφόρνιας (εικ. 4). Ο δημιουργός του αγάλματος είναι ο Brian Hanlon. Το άγαλμα αποτυπώνει την εμβληματική αντίδραση της B. Chastain όταν σημείωσε το νικητήριο γκολ της ομάδας των ΗΠΑ στο Παγκόσμιο Κύπελλο Γυναικών του 1999. Η στιγμή έχει πιστωθεί ως ορόσημο για την αναζωογόνηση του γυναικείου αθλητισμού. Τα αποκαλυπτήρια του αγάλματος έγιναν στις 10 Ιουλίου του 2019, 20 χρόνια μετά την ιστορική νίκη των Ηνωμένων Πολιτειών κατά της Κίνας το 1999 στο Παγκόσμιο Πρωτάθλημα Ποδοσφαίρου Γυναικών. (From pitch to plinth: the sporting statues project).

2.4. Comaneci Nadia

Η Nadia Comănechi γεννήθηκε το 1961 στο Onești της Ρουμανίας. Ξεκίνησε τον αθλητισμό (ενόργανη γυμναστική) όταν ήταν έξι ετών και την επαγγελματική της σταδιοδρομία στα εννιά της, κερδίζοντας εθνικούς και διεθνείς αγώνες. Μόλις στα δεκατρία της έτη κέρδισε την πρώτη θέση στο ατομικό του Ευρωπαϊκού πρωταθλήματος Ενόργανης Γυμναστικής σε όλα τα αγωνίσματα, εκτός από τις ασκήσεις εδάφους, όπου κατέκτησε την δεύτερη θέση. Στους Ολυμπιακούς Αγώνες του Μόντρεαλ το 1976, κατακτά τρία χρυσά μετάλλια (στο ατομικό, στη δοκό ισορροπίας και στους ασύμμετρους ζυγούς), ένα ασημένιο στο ομαδικό και ένα χάλκινο στις ασκήσεις εδάφους (Γιαννάκης, 2000), (Olympics). Στους συγκεκριμένους αγώνες, η Comănechi κέρδισε επτά βαθμολογίες με άριστο πρόγραμμα 10, και έγινε η πρώτη και νεότερη αθλήτρια στην ιστορία της ενόργανης γυμναστικής που πραγματοποίησε το τέλειο αποτέλεσμα. Στους Ολυμπιακούς Αγώνες της Μόσχας το 1980, κατακτά δύο χρυσά μετάλλια (δοκό ισορροπίας, ασκήσεις εδάφους) και δύο ασημένια μετάλλια (ατομικό, ομαδικό) (Γιαννάκης, 2000). Συνολικά στην καριέρα της η Comănechi απέσπασε εννέα τέλειες βαθμολογίες με 10 (Wikipedia).

Προς τιμή της δημιουργήθηκε ένα γλυπτό το οποίο βρίσκεται έξω από το γυμναστήριο όπου έκανε προπόνηση πριν από τους Θερινούς Ολυμπιακούς Αγώνες του 1976 στο Μόντρεαλ. Είναι ένα μνημείο αφιερωμένο στα επιτεύγματα της Ρουμανικής ομάδας Γυμναστικής στη διοργάνωση. Παρόλο που το μνημείο φέρει το όνομα της κορυφαίας και πιο διάσημης αθλήτριας, Nadia Comăneci, παραθέτει τα ονόματα όλων των γυμναστών, προπονητών και βοηθών προπονητών της ρουμανικής ομάδας Γυμναστικής Γυναικών στους συγκεκριμένους Ολυμπιακούς Αγώνες (εικ. 5) (Memorial Nadia Comăneci Montreal in Onesti. Wander Women Project).

Η δημιουργία ανήκει στην E. Grigorescu. Το μνημείο αναπαριστά δύο αθλήτριες σε μια δοκό ισορροπίας που βρίσκονται πάνω από τους πέντε ολυμπιακούς δακτυλίους, που κρατούνται από μια πινακίδα που αναφέρει τη Ρουμανία. Στην πλίνθο υπάρχει μια χάλκινη πλακέτα με τα μετάλλια που κέρδισε η ομάδα στην διοργάνωση των Ολυμπιακών αγώνων του Μόντρεαλ το 1976 (Memorial Nadia Comăneci Montreal in Onesti. Wander Women Project).

2.5. Cuthbert Betty

Η B. Cuthbert γεννήθηκε στις 20 Απριλίου του 1936 στο Μέρυλαντ της Αυστραλίας. Μεγάλωσε σε ένα προάστιο του Σύδνεϋ. Σε ηλικία 20 ετών συμμετείχε στους Θερινούς Ολυμπιακούς Αγώνες της Μελβούρνης, το 1956, στους οποίους έκανε παγκόσμιο ρεκόρ στο αγώνισμα των 200 μέτρων. Έπειτα, συνέχισε κερδίζοντας το χρυσό και κάνοντας ολυμπιακό ρεκόρ (11.4 δευτερολέπτων) στα 100 μέτρα. Κατάφερε να κερδίσει και τρίτο χρυσό ολυμπιακό μετάλλιο με την συμμετοχή της στην σκυταλοδρομία 4X100μ (Γιαννάκης, 2000). Έλαβε μέρος σε πολλούς αγώνες και κατέρριψε πολλά ρεκόρ. Το 1960 στην Ρώμη έκανε νέο ρεκόρ με 23.2 δευτερολέπτων στις 200 γιάρδες. Δυστυχώς, εξαιτίας τραυματισμού δεν έφτασε στον τελικό των 100 μέτρων. Μετά από αυτό το γεγονός αποσύρθηκε από τους αγώνες στίβου. Βέβαια, δεν άντεξε πολύ καθώς διαγωνίστηκε ξανά στη σκυταλοδρομία το 1962 στο Περθ της Δυτικής Αυστραλίας, συμβάλλοντας σε ένα ακόμη χρυσό στα 4X110 γιάρδες για την Αυστραλία (Olympedia).

Συμμετείχε και το 1964 στους Ολυμπιακούς αγώνες στο Τόκιο, όπου κέρδισε για τέταρτη φορά την πρώτη θέση στους Ολυμπιακούς Αγώνες, καταρρίπτοντας το ρεκόρ στα 400 μ. με 52.01 δευτερόλεπτα (Γιαννάκης, 2000). Το κατόρθωμα αυτό την έκανε

τον μόνον άνθρωπο ως τότε που είχε κερδίσει χρυσό μετάλλιο και στους τρεις δρόμους ταχύτητας (100μ., 200μ. και 400μ.). Γι' αυτούς τους λόγους της έδωσαν το παρατσούκλι «Χρυσό κορίτσι» της Αυστραλίας (Australia's Golden Girl) (Goldstein, 2017). Επίσης είχε κατακτήσει στους Αγώνες της Κοινοπολιτείας στο Κάρντιφ δύο ασημένια μετάλλια στις 220 γιάρδες και στα 4X110 γιάρδες και ένα χρυσό μετάλλιο στο Πέρθ της Δ. Αυστραλίας (Αγώνες Κοινοπολιτείας) στα 4X110 γιάρδες (Olympedia). Είναι μέλος του Hall of Fame της IAAF.

Το άγαλμά της είναι τοποθετημένο έξω από την Πύλη 3 στο Melbourne Cricket Ground. Η τελετή πραγματοποιήθηκε τον Αύγουστο του 2003. Ο καλλιτέχνης ο οποίος δημιούργησε το άγαλμά της είναι ο L. Laumen (Monument Australia, 2003) (εικ. 6). Στη βάση του αγάλματος αναγράφεται «Το χρυσό κορίτσι "Golden Girl" της Αυστραλίας, η Betty κέρδισε τρία χρυσά μετάλλια στα 100m, 200m και 100m σκυταλοδρομίας στους Ολυμπιακούς Αγώνες της Μελβούρνης το 1956. Αργότερα κέρδισε το τέταρτο χρυσό στην εναρκτήρια διοργάνωση των 400 μέτρων γυναικών στο Τόκιο το 1964» (Monument Australia, Betty Cuthbert). Επίσης ένα χάλκινο γλυπτό της Cuthbert B. (μαζί με την M. Mathews) αποκαλύφθηκε στο Sydney Cricket Ground, στο Σύδνεϋ της Αυστραλίας ([εικ.10](#)). Αυτό τις έκανε τις πρώτες γυναίκες αθλήτριες που προστέθηκαν τα αγάλματά τους στα χάλκινα γλυπτά στον περίβολο του γηπέδου Κρίκετ του Σύδνεϋ (Tripadvisor).

2.6. Griffith Joyner Florence

Η Florence Griffith Joyner (γεννημένη στις 21 Δεκεμβρίου 1959 στην Καλιφόρνια) γνωστή και ως Flo-Jo, ήταν Αμερικανίδα αθλήτρια στίβου και η ταχύτερη καταγεγραμμένη γυναίκα όλων των εποχών.

Στα τέλη της δεκαετίας του 1980, έγινε δημοφιλές πρόσωπο τόσο λόγω του αθλητικού της ρεκόρ, όσο και του εκλεκτικού προσωπικού στυλ της. Ενώ ήταν ακόμα στο κολέγιο, προκρίθηκε στους Ολυμπιακούς Αγώνες στα 100 μ. του 1980 στη Μόσχα, όμως δεν αγωνίστηκε λόγω του μποϊκοτάζ των ΗΠΑ. Έκανε το ντεμπούτο της στους Ολυμπιακούς τέσσερα χρόνια αργότερα, κερδίζοντας ένα ασημένιο μετάλλιο στα 200μ. στους Ολυμπιακούς Αγώνες του 1984 που έγιναν στο Los Angeles. Το 1988, η Griffith Joyner σημείωσε νέο παγκόσμιο ρεκόρ στα 100μ. Κέρδισε τρία χρυσά μετάλλια στους Ολυμπιακούς Αγώνες του 1988 στη Σεούλ (στα

100μ, στα 200μ και στα 4X100μ) και ένα ασημένιο στη σκυταλοδρομία των 4X400μ. (Μουρατίδης, 2024). Επίσης κατέκτησε στο Παγκόσμιο Πρωτάθλημα της Ρώμης το 1987 ένα χρυσό στη σκυταλοδρομία 4X100μ. και ένα ασημένιο στα 200μ. Εισήχθη στο Hall of Fame του στίβου των ΗΠΑ το 1995 (USA, 1995). Το 2000, το 102nd Street School στο Los Angeles μετονομάστηκε σε Florence Griffith Joyner Elementary School. Η πόλη της Mission Viejo αφιέρωσε ένα πάρκο στην είσοδο της γειτονιάς της προς τιμήν της. Η Griffith Joyner ήταν επίσης καλλιτέχνης και ζωγράφος. Το έργο της έχει εκτεθεί ως μέρος του Art of The Olympians (AOTO). Είναι ένα από τα δύο μεταθανάτια μέλη του AOTO. Στη λίστα του Time το 2020 με τις γυναίκες με τη μεγαλύτερη επιρροή του περασμένου αιώνα, αναδείχθηκε Γυναίκα της Χρονιάς για το 1988 (Time Staff, 2020).

Στο Πάρκο της πόλης Mission Viejo, που έχει το όνομά της, βρίσκεται και το άγαλμά της. Στη βάση του αγάλματός της και κάτω από μία φωτογραφία της αναγράφεται: «Hold on to your dream and never, ever give up», δηλαδή: «Κράτα το όνειρό σου και μην τα παρατάς ποτέ». Στο άγαλμα αναπαρίσταται η έκσταση της νίκης (εικ. 7). Το άγαλμα ήταν δωρεά του Saddleback Memorial Medical Center και εκτέθηκε στις 27 Μαΐου του 2000 (Margolis, 2022).

2.7. Henie Sonja

Η Sonja Henie ήταν Νορβηγή αθλήτρια του καλλιτεχνικού πατινάζ, γεννημένη στις 8 Απριλίου 1912. Ήταν τρεις φορές Ολυμπιονίκης (1928, 1932, 1936) στο απλό γυναικών (Μουρατίδης, 2024), δέκα φορές Παγκόσμια Πρωταθλήτρια (1927–1936) και έξι φορές πρωταθλήτρια Ευρώπης (1931–1936). Η Henie έχει κερδίσει περισσότερους Ολυμπιακούς και Παγκόσμιους τίτλους από οποιαδήποτε άλλη αθλήτρια καλλιτεχνικού πατινάζ (Sonja Henie, Store norske leksikon). Είναι μία από τις δύο μόνο αθλήτριες (αυτή και η Katarina Witt) που υπερασπίστηκαν έναν ολυμπιακό τίτλο γυναικείων μονών. Το 1976 εισήχθη στο World Figure Skating Hall of Fame. Το 1982 συμπεριλήφθηκε στο Διεθνές Γυναικείο Αθλητικό Hall of Fame (Women's sports foundation). Έχει ένα αστέρι στο Hollywood Walk of Fame. Το 1938, μόλις σε ηλικία 25 ετών, έγινε το νεότερο άτομο που του απονεμήθηκε ο τίτλος του Ιππότη 1^{ης} τάξης του Βασιλικού Νορβηγικού Τάγματος του Αγίου Όλαβ. Έχει τιμηθεί με το βαθμό του επίτιμου Συνταγματάρχη και Νονά του 508^{ου} Συντάγματος

Πεζικού Αλεξιπτωτιστών, της 82^{ης} Αερομεταφερόμενης Μεραρχίας που εδρεύει στο Φορτ Μπραγκ, της Β. Καρολίνας (Mitchell). Πέθανε από λεμφοκυτταρική λευχαιμία μόλις σε ηλικία 57 ετών (1969).

Το μπρούτζινο άγαλμά της βρίσκεται στο πάρκο Vigeland του Όσλο, στη Νορβηγία. Το άγαλμά της, φυσικού μεγέθους, την αναπαριστά εν δράσει στο άθλημά της, στο καλλιτεχνικό πατινάζ. Στη βάση του αγάλματος αναγράφεται η ημερομηνία γέννησης και θανάτου της αθλήτριας (1912-1969). Τα αποκαλυπτήρια του αγάλματος έγιναν στις 18 Αυγούστου του 2016 (εικ. 8) (Sonja Henie sculpture in Oslo).

2.8. Jackson-Nelson Marjorie

Η Jackson- Nelson γεννήθηκε στο Coffs Harbour της Αυστραλίας στις 13 Σεπτεμβρίου 1931 και η φήμη της δημιουργήθηκε όταν νίκησε την κυρίαρχη Ολυμπιονίκη στα 100 και 200 μέτρα, Fanny Blankers-Koen, το 1949. Είχε το παρατσούκλι «The Lithgow Flash» λόγω της πόλης Lithgow στην Νότια Ουαλία όπου έζησε και μεγάλωσε (Sport Australia Hall of Fame). Η Jackson - Nelson επικράτησε στους Ολυμπιακούς Αγώνες του Ελσίνκι του 1952 στα 100μ., (σε χρόνο 11.5sec που ήταν τότε παγκόσμιο ρεκόρ), και στα 200μ. (Γιαννάκης, 2000). Αργότερα το 1952, η Jackson- Nelson μείωσε τον χρόνο του παγκόσμιου ρεκόρ των 100μ., στα 11.4 sec, τρέχοντας σε μια συνάντηση στο Γκίφου της Ιαπωνίας στις 4 Οκτωβρίου 1952.

Το 1985 εισήχθη στο Sport Australia Hall of Fame (Sport Australia Hall of Fame). Το 2002 ανακηρύχθηκε Διοικητής του Βασιλικού Βικτωριανού Τάγματος (CVO) κατά την επίσκεψη της Βασίλισσας Ελισάβετ II στην Αυστραλία. Το 2007 της απονεμήθηκε το παράσημο του «Ολυμπιακού Τάγματος», η ύψιστη τιμή που απονέμεται από τη Διεθνή Ολυμπιακή Επιτροπή. Η αναφορά από τη ΔΟΕ επισήμανε ότι το βραβείο απονεμήθηκε επειδή: «απεικονίζει το ολυμπιακό ιδεώδες με τις πράξεις της, έχει διακεκριμένη αξία στον αθλητικό κόσμο και έχει προσφέρει εξαιρετικές υπηρεσίες στο Ολυμπιακό Κίνημα μέσω της κοινοτικής της εργασίας και ως Κυβερνήτης της Νότιας Αυστραλίας».

Το γλυπτό της φιλοτεχνήθηκε από τον καλλιτέχνη A. Symons, είναι φυσικού μεγέθους και αποκαλύφθηκε το 1999. Στην αριστερή πλευρά αναγράφεται το παρατσούκλι της «The Lithgow Flash» μαζί με το όνομά της (εικ. 9). Επίσης ο

καλλιτέχνης αναφέρει: «Θέλω να ευχαριστήσω τη Jackson-Nelson M. για την ευγενική της άδεια να επιτρέψει στην κοινότητα του Lithgow και σε εμένα να αναγνωρίσουμε επισήμως τα εξαιρετικά αθλητικά και δια βίου επιτεύγματά της» ενώ στη δεξιά πλευρά αναγράφεται το «Lithgow Flash», Άγαλμα της Marjorie Jackson, Ένα έργο της Επιτροπής Ειδικών Εκδηλώσεων του Δημοτικού Συμβουλίου του Lithgow (Monument Australia, 1999).

2.9. Mathews Marlene

Στα τέλη της δεκαετίας του '40 εμφανίζεται η Αυστραλή αθλήτρια των σπριντ M. Mathews (γεννημένη 14-7-1934). Η Mathews χαρακτηρίστηκε ως η μεγαλύτερη και πιο άτυχη πρωταθλήτρια. Το 1956 στους Ολυμπιακούς Αγώνες της Μελβούρνης στην Αυστραλία κέρδισε δύο χάλκινα μετάλλια στα 100μ. και στα 200μ. (Γιαννάκης, 2000), με την ομοεθνή της B. Cuthbert να κατακτά το χρυσό και τη Γερμανίδα C. Stubnick να κατακτά το ασημένιο μετάλλιο (SR/OLYMPIC SPORTS).

Τον Ιανουάριο του 1957 έκανε παγκόσμιο ρεκόρ στα 400μ. με χρόνο 57.0 sec. Στους Αγώνες της Κοινοπολιτείας το 1958 στο Κάρντιφ, κατέκτησε δύο χρυσά μετάλλια στις 100 και στις 220 γιάρδες και ένα ασημένιο μετάλλιο στις 4X110 γιάρδες (Australian Athletics Historical Results). Το 1985 η Marlene Mathews εισήχθη στο Sport Australia Hall of Fame (Lemon, 2007).

Το 2018 έγιναν τα αποκαλυπτήρια του αγάλματός της (εικ. 10) στο γήπεδο κρίκετ του Σύδνεϋ (μαζί με B. Cuthbert) (Sydney Cricket Ground), με τις δύο παραπάνω πρωταθλήτριες και ολυμπιονίκες να είναι οι πρώτες γυναίκες προς τιμή των οποίων στήθηκαν αγάλματα στον συγκεκριμένο εμβληματικό χώρο (Australian Biographical Database profile – Marlene Mathews, 2016). Στην τελετή ήταν παρόν ο Σερ Σεμπάστιαν Κόου. Η ίδια δήλωσε: «Απλώς δεν μπορώ να πιστέψω ότι αυτό συμβαίνει σε εμένα και στην Betty». «Νιώθω τόσο ταπεινή και αισθάνομαι τόσο τιμή επίσης, ευχαριστώ πολύ το Sydney Cricket Ground Trust που μας τίμησε και τις δύο με αυτόν τον τρόπο». Το άγαλμα είναι χάλκινο και αναπαριστά τις δύο αθλήτριες σε πλήρη διασκελισμό, δίπλα-δίπλα, με το στόμα τους ανοιχτό για να εισπνεύσουν αέρα καθώς αγωνίζονται μέχρι τη γραμμή τερματισμού. Το άγαλμα αναπαριστά τις δύο αθλήτριες σε φυσικό μέγεθος. Δημιουργός του γλυπτού είναι η C. Weiszmann (Cathy Weiszmann Sculptor, 2017).

2.10. Miller Shannon

Η S. Miller (γεννημένη στις 10-3-1977), αθλήτρια ενόργανης γυμναστικής κατέκτησε δύο ασημένια και τρία χάλκινα μετάλλια στους Ολυμπιακούς Αγώνες της Βαρκελώνης το 1992 (Γιαννάκης, 2000). Ήταν παγκόσμια πρωταθλήτρια το 1993 και 1994 και δύο φορές χρυσή Ολυμπιονίκης στους Ολυμπιακούς Αγώνες της Ατλάντα το 1996 στη δοκό ισορροπίας και στο ομαδικό (Μουρατίδης, 2024). Μαζί με την S. Biles, είναι η γυμνάστρια με τα περισσότερα μετάλλια στην Ολυμπιακή ιστορία των Ηνωμένων Πολιτειών κατέχοντας συνολικά επτά μετάλλια: δύο χρυσά, δύο ασημένια, τρία χάλκινα (σε ομαδικό και ατομικό επίπεδο) (Olympedia).

Σε Παγκόσμια Πρωταθλήματα έχει κατακτήσει πέντε χρυσά μετάλλια, τρία ασημένια και ένα χάλκινο. Επίσης έχει διακρίσεις και στους Παναμερικανικούς αγώνες με τέσσερεις χρυσές κατακτήσεις και μία ασημένια. Είναι μέλος του Hall of Fame Gymnastics των ΗΠΑ και του Διεθνούς Hall of Fame Gymnastics. Στο Ολυμπιακό Hall of Fame των ΗΠΑ, έχει μπει δύο φορές για την συνεισφορά της σε ατομικό επίπεδο και για την συνεισφορά της σε ομαδικό επίπεδο (Olympedia).

Το μπρούτζινο γλυπτό της S. Miller, βρίσκεται στο Έντμοντ της Οκλαχόμα και πιο συγκεκριμένα, πίσω από Δημόσια Βιβλιοθήκη (εικ. 11). Το γλυπτό δημιουργήθηκε από τον S. R. Gray. Έχει χρησιμοποιηθεί λεπτό σκάλισμα και εξαιρετική τεχνική και παρουσιάζει τις χαριτωμένες κινήσεις και τη μοναδική γυμναστική στάση της αθλήτριας. Έχει ύψος 170 εκ. Το γλυπτό αποτυπώνει σχολαστικά την κίνηση και τη στάση της αθλήτριας, απεικονίζοντας τη δύναμη, την ευελιξία και την χάρη της (Olympedia).

2.11. O' Sullivan Sonia

Η S. O'Sullivan γεννημένη στις 28 Νοεμβρίου 1969, είναι Ιρλανδή αθλήτρια στίβου. Στην αθλητική της πορεία έγινε γνωστή το 1991, όταν κέρδισε μετάλλιο στα 1.500μ. και κατέκτησε τη τέταρτη θέση στους Ολυμπιακούς Αγώνες του 1992 της Βαρκελώνης στα 3.000μ. Το 1994 σημείωσε παγκόσμιο ρεκόρ στα 2.000μ., το οποίο καταρρίφθηκε μετά από 23 χρόνια, το 2017. Κέρδισε χρυσό μετάλλιο στα 5.000 μ. στο Παγκόσμιο Πρωτάθλημα το 1995 και στους Ολυμπιακούς Αγώνες στην Ατλάντα

(Η.Π.Α.) το 1996 συγκέντρωνε πολλές πιθανότητες να κατακτήσει μετάλλιο στα 5.000μ., αλλά η ίδια αποχώρησε εξαιτίας ασθένειας. Το 2000 στους Ολυμπιακούς Αγώνες του Σίδνεϋ, κατάκτησε το ασημένιο μετάλλιο στα 5.000 μ. (Evans et al., 2020).

Η συλλογή των μεταλλίων της περιλαμβάνει το χρυσό μετάλλιο στο Παγκόσμιο Πρωτάθλημα του Γκέτεμποργκ στα 5.000μ. και το αργυρό στο Παγκόσμιο Πρωτάθλημα της Στουτγάρδης στα 1.500μ. Επίσης έχει ευρωπαϊκές διακρίσεις με αντίστοιχες κατακτήσεις μεταλλίων, το 1994 στο Πανευρωπαϊκό Πρωτάθλημα του Ελσίνκι (χρυσό μετάλλιο στα 3.000μ.), στη Βουδαπέστη το 1998 δύο χρυσά μετάλλια (5.000 και 10.000μ.), και δύο ασημένια μετάλλια το 2002 στο Μόναχο (5.000 και 10.000μ.) (Olympedia).

Μετά την καταμέτρηση όλων αυτών των επιτυχιών, έλαβε μέρος στους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004 της Αθήνας (4^η συμμετοχή σε Ολυμπιάδα), στους οποίους όμως δεν κατέκτησε κάποιο μετάλλιο (Olympedia).

Το μπρούτζινο άγαλμά της είναι τοποθετημένο στο Κομπχ της Ιρλανδίας (στη γενέτειρά της). Γλύπτης του μπρούτζινου αγάλματος είναι ο J. McLoughlin, ο οποίος την αναπαριστά σε φυσικό μέγεθος (εικ. 12). Η αποκάλυψη έγινε στις 20 Σεπτεμβρίου του 2015. Στην βάση του αγάλματος αναγράφεται το όνομα της αθλήτριας καθώς και ότι είναι «Διεθνής Αθλήτρια και Τοπική Ήρωας» (International Athlete and Local Hero) (Public Art Around The World).

Στην αποκάλυψη του αγάλματος συμμετείχε και τίμησε την αθλήτρια ο Βρετανός διάσημος δρομέας μεσαίων αποστάσεων (Λόρδος) Σεμπάστιαν Κόου, ο οποίος έχει διατελέσει Αντιπρόεδρος (2007 και 2011) και Πρόεδρος (2015 και 2019) της IAAF.

2.12. Peris Nova

Η Ν. Peris (γεννημένη 25/2/1971) είναι Αβοριγίνα Αυστραλή αθλήτρια. Ως μέλος της ομάδας χόκεϊ επί χόρτου της Αυστραλίας κέρδισε το χρυσό μετάλλιο στους Ολυμπιακούς αγώνες της Ατλάντα το 1996. Ήταν η πρώτη Αβοριγίνα αθλήτρια της Αυστραλίας που κέρδισε χρυσό μετάλλιο σε Ολυμπιακούς αγώνες (The Australian Women's Register). Είχε προηγηθεί το 1994 η επικράτησή της στο Παγκόσμιο Πρωτάθλημα που διεξήχθη στο Δουβλίνο. Το 1997 άλλαξε άθλημα και ασχολήθηκε με τους δρόμους ταχύτητας. Το 1998 στους Αγώνες της Κοινοπολιτείας κέρδισε δύο

χρυσά μετάλλια στα 200μ. και στα 4X100μ. γυναικών (Nova Peris, 2003). Η Peris ήταν η πρώτη γυναίκα Αβοριγίνα που εκλέχτηκε στο κοινοβούλιο και εκπροσώπησε το ALP στη γερουσία για τη Βόρεια Επικράτεια για τρία χρόνια (Kenny, 2013).

Το άγαλμά της είναι χάλκινο, έχει ύψος 150 εκ. και βρίσκεται στο Federation Square, Melbourne. Δημιουργήθηκε από τους καλλιτέχνες Gillie και Marc. Το άγαλμα παρουσιάζει την Peris ως μια ισχυρή και αποφασιστική γυναίκα αθλήτρια (εικ. 13). Στο άγαλμα, ο κροκόδειλος του θαλασσινού νερού και ο μαυροκέφαλος πύθωνας αντιπροσωπεύουν τα τοτέμ της Peris από την πλευρά της μητέρας και του πατέρα της. Τρία ιθαγενή λουλούδια ιβίσκου, τα λουλούδια της κλεμμένης γενιάς, συμβολίζουν τη μητέρα, τον παππού και τη γιαγιά της, που απομακρύνθηκαν με τη βία από τους γονείς τους. Στα κάτω άκρα της Peris βρίσκεται το μπαστούνι του χόκεϊ επί χόρτου και το χρυσό ολυμπιακό μετάλλιο (Gillie and Marc).

2.13. Peters Mary

Η Mary Peters γεννήθηκε στις 6/7/1939. Υπήρξε αθλήτρια της Β. Ιρλανδίας και έγινε γνωστή από τις συμμετοχές της στους ολυμπιακούς αγώνες στα αθλήματα του πένταθλου και της σφαιροβολίας. Έλαβε μέρος στο Τόκιο το 1964, κατακτώντας την 4^η θέση και στο Μεξικό το 1968, καταλαμβάνοντας την 9^η θέση. Το χρυσό μετάλλιο στο γυναικείο πένταθλο, ήρθε στους θερινούς Ολυμπιακούς Αγώνες του 1972 στο Μόναχο (McCourt, 2012). Για να φτάσει στην πρώτη θέση, επικράτησε της αθλήτριας H. Rosendahl της Δ. Γερμανίας, με 10 βαθμούς διαφορά, καταρρίπτοντας το παγκόσμιο ρεκόρ (Olympics). Πέτυχε και άλλες διακρίσεις εκπροσωπώντας τη Βόρεια Ιρλανδία στους Αγώνες της Κοινοπολιτείας μεταξύ 1958 και 1974. Σε αυτούς τους αγώνες κέρδισε δύο χρυσά μετάλλια στο πένταθλο (1970, Εδιμβούργο – 1974, Christchurch), συν ένα χρυσό (1970, Εδιμβούργο) και ασημένιο μετάλλιο (1966, Kingston) στη σφαιροβολία (Olympics).

Το στάδιο Athletic House Old Coach RD της Β. Ιρλανδίας, στα περίχωρα του Μπέλφαστ, πήρε το όνομά της. Τα αποκαλυπτήρια του αγάλματος έγιναν στις 25/6/2013 στο στάδιο που φέρει την επωνυμία της. Κατασκευαστής ήταν ο J. Sherlock και το άγαλμα είναι φτιαγμένο από χαλκό. Στο εμπρός μέρος της βάσης του αγάλματος αναγράφεται: «Dame Mary Peters. Pentathlon Olympic Gold Medalist Munich 1972» (εικ. 14) (Art UK). Το ύψος του αγάλματος είναι 1.60cm, ενώ η βάση

είναι 20 ύψος X 80 πλάτος X 80 μήκος cm (McCourt, 2012).

2.14. Rudolph Wilma

Η Rudolph W. (γεννημένη στις 23-6-1940) χαρακτηρίστηκε ως η «Ταχύτερη Γυναίκα στον κόσμο», ως «Μαύρη Γαζέλα» και «Μαύρο Μαργαριτάρι». Η Rudolph W. έχει κατακτήσει τέσσερα Ολυμπιακά μετάλλια. Ένα χάλκινο στα 4X100μ. στην Ολυμπιάδα της Μελβούρνης το 1956 και τρία χρυσά μετάλλια στην Ολυμπιάδα της Ρώμης το 1960 στα 100μ., 200μ. και στη σκυταλοδρομία 4X100μ. (Γιαννάκης, 2000). Στο Clarksville των Ηνωμένων Πολιτειών, μία οδός πήρε το όνομά της προς τιμήν της το 1994 και αργότερα στήθηκε άγαλμα προς τιμήν της. Στις 23 Ιουνίου γιορτάζεται η Ημέρα της Rudolph W. στο Τεννεσί (Olympedia).

Το άγαλμα δημιουργήθηκε από τον τοπικό καλλιτέχνη H. Brown. Ο Brown απεικόνισε την Rudolph τη στιγμή που διασχίζει τη γραμμή του τερματισμού. Το άγαλμα παρουσιάζει την Rudolph με τα πόδια της σε έκταση, τα χέρια να είναι λυγισμένα, το κεφάλι της είναι στραμμένο προς τα πάνω, εκτείνοντας το στήθος της προς τα εμπρός για να σπάσει την ταινία της γραμμής τερματισμού (εικ. 15). Η βάση μοιάζει με το βήθρο που στέκονται οι νικητές των μεταλλίων για να παραλάβουν τα βραβεία τους στους Ολυμπιακούς Αγώνες. Το μπροστινό μέρος έχει το όνομα της Rudolph γραμμένο με χρυσό. Στην κορυφή, ακριβώς κάτω από τη φιγούρα της Rudolph, γράφει το εξής: «H.P.A. Η πρώτη γυναίκα αθλήτρια που κέρδισε τρία χρυσά μετάλλια σε μία Ολυμπιάδα. Ρώμη, Ιταλία 1960» (Visit Clarksville Tennessee).

Το άγαλμα αναπαριστά την αθλήτρια σε φυσικό μέγεθος και η βάση στηρίζεται σε άλλη πέτρινη βάση, στολισμένη με μικρές μπρούτζινες πλάκες. Κάθε πλακέτα προήλθε από έναν οργανισμό που συνέβαλε στην κατασκευή του αγάλματος. Μια πλακέτα πίσω από το άγαλμα αναφέρει όλους τους μεμονωμένους συντελεστές. Το άγαλμα μετακινήθηκε πολλές φορές, αλλά τώρα βρίσκεται έξω από την είσοδο του ομώνυμου κτιρίου της αθλήτριας, του Wilma Rudolph Event Center (Visit Clarksville Tennessee).

2.15. Strickland Shirley

Η Αυστραλή αθλήτρια S. Strickland (γεννημένη στις 18/7/1925) κέρδισε περισσότερα μετάλλια από οποιαδήποτε άλλη αθλήτρια της Αυστραλίας στα αγωνίσματα των δρόμων ταχύτητας. Γεννήθηκε στη πόλη Pithara της Δυτ. Αυστραλίας και κέρδισε τον εθνικό τίτλο στα 80μ. μετ' εμποδίων το 1948 και στους Ολυμπιακούς Αγώνες του Λονδίνου το 1948 κέρδισε δύο χάλκινα μετάλλια στα 100μ. και στα 80μ. μετ' εμποδίων καθώς και ένα ακόμη ασημένιο μετάλλιο στο ομαδικό των 4X100μ. (Shirley Strickland de la Hunty, 2020).

Μετά την κατάκτηση τριών χρυσών μεταλλίων στους αγώνες της Βρετανικής Κοινοπολιτείας το 1950, κέρδισε το χρυσό μετάλλιο στους Ολυμπιακούς Αγώνες στα 80μ. μετ' εμποδίων στο Ελσίνκι το 1952 με παγκόσμιο ρεκόρ (10.9sec). Συγχρόνως δε, κατέκτησε και την τρίτη θέση (χάλκινο μετάλλιο) στα 100μ. Έκανε νέο παγκόσμιο ρεκόρ (11.3sec) στα 100μ. το 1955 στην Πολωνία, ενώ στους ολυμπιακούς Αγώνες στη Μελβούρνη το 1956 κατέκτησε ακόμη δύο πρώτες θέσεις (χρυσά μετάλλια) στα αγωνίσματα των 80μ. μετ' εμποδίων και στο ομαδικό των 4X100μ. (Olympedia).

Το χάλκινο άγαλμά της αποκαλύφθηκε στην Μελβούρνη στο Melbourne Cricket Ground, στις 3 Ιουνίου του 2014 (εικ. 16). Το έργο επιμελήθηκε από τον L. Laumen και εικονίζει την αθλήτρια σε πλήρη έκταση και σε φυσικό μέγεθος. Βρίσκεται έξω από την πύλη 3 του Σταδίου Cricket Ground, στη Λεωφόρο Brunton (Wikimedia Commons, 2006).

2.16. Williams Serena

Η Serena Williams (γεννημένη στις 26/9/1981) είναι Αμερικανίδα πρώην επαγγελματίας αθλήτρια της αντισφαίρισης. Θεωρείται ως μία από τις μεγαλύτερες αθλήτριες όλων των εποχών. Κατείχε τη Νο 1 θέση στον κόσμο, στην Ένωση Γυναικών Αντισφαίρισης (WTA) για 319 εβδομάδες, ενώ κατείχε αυτή τη θέση και για πέντε ακόμη διαφορετικά έτη (Hologic WTA TOUR). Κατέκτησε 23 τίτλους Grand Slam στο μονό γυναικών, τους περισσότερους στην Open Era. Είναι η μόνη αθλήτρια αντισφαίρισης που ολοκλήρωσε ένα Golden Slam καριέρας τόσο στο μονό όσο και στο διπλό γυναικών (Berkok, 2022).

Οι τίτλοι Grand Slam που έχει κατακτήσει αφορούν όλες τις επιφάνειες γηπέδων.

- α) French Open (3 κατακτήσεις: 2002, 2013, 2015, χωμάτινη επιφάνεια),
- β) Wimbledon (7 κατακτήσεις: 2002, 2003, 2009, 2010, 2012, 2015, 2016, επιφάνεια χόρτου),
- γ) Australian Open (7 κατακτήσεις: 2003, 2005, 2007, 2009, 2010, 2015, 2017, σκληρή επιφάνεια),
- δ) US Open (6 κατακτήσεις: 1999, 2002, 2008, 2012, 2013, 2014, σκληρή επιφάνεια).

Έχει επίσης κατακτήσει δεκατέσσερις τίτλους Grand Slam στο διπλό γυναικών συμμετέχοντας με τη αδελφή της Venus (ESPN, 2008).

Έχει κατακτήσει τέσσερα χρυσά μετάλλια σε Ολυμπιάδες: τρία χρυσά μετάλλια με την αδελφή της στο διπλό γυναικών, το 2000 στο Σύδνεϋ, το 2008 στο Πεκίνο, το 2012 στο Λονδίνο και ένα χρυσό στο μονό γυναικών το 2012 στο Λονδίνο συμμετέχοντας με την ομάδα των Ην. Πολιτειών (Berkok, 2022).

Κέρδισε το βραβείο Laureus Sports woman of the Year τέσσερις φορές (2003, 2010, 2016, 2018) και τον Δεκέμβριο του 2015 ανακηρύχθηκε αθλήτρια της χρονιάς από το περιοδικό Sports Illustrated (McCrvel). Το 2017 συμπεριλήφθηκε στη λίστα Forbes με τους 100 πιο ακριβοπληρωμένους αθλητές του κόσμου. Τα αγάλματα φυσικού μεγέθους των αδελφών Serena και Venus Williams εκτίθενται από τις 30 Μαΐου του 2018 στην αθλητική έκθεση, στον 3^ο όροφο του Community Galleries, στο Εθνικό Μουσείο Αφροαμερικανικής Ιστορίας και Πολιτισμού του Smithsonian στην Ουάσιγκτον (εικ. 17) (Getty Images, 2006).

III. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Όπως προκύπτει από τα δεδομένα, οι περισσότερες αθλήτριες που ανδριαντοποιήθηκαν, είχαν συμμετοχή στους δρόμους μικρών αποστάσεων (100m., 200m. 4X100m.), στα σπριντ και στις σκυταλοδρομίες (σύνολο επτά αθλήτριες). Ενδιαφέρον είναι το γεγονός της ανδριαντοποίησης και των αθλητριών ενόργανης γυμναστικής, τα οποία παρουσιάζουν τις χαριτωμένες κινήσεις και τη μοναδική γυμναστική στάση των αθλητριών (σύνολο δυο αθλήτριες). Ένα άλλο στοιχείο που μπορεί να παρατηρηθεί, είναι το γεγονός ότι οι αθλήτριες που έχουν κατασκευασθεί αγάλματα προς τιμήν τους, προέρχονται κυρίως από ανεπτυγμένες χώρες. Χώρες όπως οι Ην. Πολιτείες, η Αυστραλία και η Μ. Βρετανία, έχουν τη μερίδα του λέοντος στην ανδριαντοποίηση αθλητριών.

Τα αθλητικά επιτεύγματα των αθλητριών ποικίλουν, με κυριότερα αυτά των διακρίσεων τους στους Ολυμπιακούς Αγώνες. Όλες οι αθλήτριες έχουν λάβει τουλάχιστον ένα ολυμπιακό μετάλλιο, ενώ αρκετές έχουν συλλέξει έναν μεγάλο αριθμό ολυμπιακών μεταλλίων συνολικά. Κάποιες μάλιστα έχουν λάβει πολλαπλά βραβεία ακόμη κι από τους Ολυμπιακούς Αγώνες της ίδιας χρονιάς. Επίσης, όλες οι παραπάνω αθλήτριες κατέχουν από ένα τουλάχιστον χρυσό ολυμπιακό μετάλλιο, ενώ κάποιες από αυτές έχουν κατακτήσει την πρώτη, δεύτερη και τρίτη θέση πάνω από μια φορά.

Οι συγκεκριμένες αθλήτριες που αναφέρονται, ανδριαντοποιήθηκαν για τη συνολική προσφορά τους και τα επιτεύγματά τους στον αθλητισμό, την αναγνώριση των γυναικών στον αθλητισμό, αλλά και για τη συνολική κοινωνική τους δράση. Τα αγάλματα των αθλητριών, είναι τοποθετημένα στην γενέτειρά τους και συνήθως βρίσκονται στον προαύλιο χώρο των σταδίων που γυμνάζονταν οι συγκεκριμένες αθλήτριες. Επίσης, άλλα τοποθετούνται σε πάρκα ή έξω από δημόσια κτίρια (π.χ. βιβλιοθήκες, πολιτιστικά κέντρα), που τις περισσότερες φορές, προς τιμή της, έχουν πάρει το όνομά της. Συνήθως η πρωτοβουλία της ανδριαντοποίησης των αθλητριών προέρχεται από το Δημοτικό Συμβούλιο της εκάστοτε πόλης. Ένα ακόμη σημαντικό στοιχείο που είναι άξιο αναφοράς, είναι το γεγονός ότι οι περισσότερες αθλήτριες τιμήθηκαν για τα αθλητικά τους επιτεύγματα του παρελθόντος. Πολλές από αυτές τις αθλήτριες έχουν ήδη αποβιώσει.

Η δημιουργία αγαλμάτων, έχει σαν στόχο τη διατήρηση στη μνήμη ενός ευρύ κοινού των αθλητικών επιτευγμάτων ενός αθλητή/τριας. Η πλειοψηφία των σύγχρονων αθλητικών αγαλμάτων αιχμαλωτίζει την ένδοξη στιγμή ενός αθλητή/τριας, καθώς όπως αναφέρει ο γλύπτης L. Laumen: «η γοητεία ενός αγάλματος αποτυπώνεται στη φιγούρα που είναι σε κίνηση. Το δυσκολότερο μέρος είναι να αιχμαλωτίσει κανείς την ακαθόριστη παρουσία ενός ατόμου» (Bellamy, 2005).

Τα αγάλματα ωστόσο, δεν απεικονίζουν μόνο τους αθλητές/τριες αλλά εκφράζουν: α) αξίες, β) συμπεριφορές, γ) πεποιθήσεις των δημιουργών τους, ενώ αποτελούν: 1) αρχαιακό υλικό και είναι 2) πολιτικοί φορείς της σύγχρονης συλλογικής μνήμης στο χώρο του αθλητισμού (Bale, 1993). Μέσω των αθλητικών αγαλμάτων η σύλληψη του αθλητισμού προσδιορίζεται ως μία ευρύτερη ανθρώπινη δραστηριότητα με ευρεία κοινωνικά και πολιτιστικά οφέλη (Crook, 2016).

Πέραν των συμπερασμάτων τα οποία προκύπτουν από τη μελέτη της ανδριαντοποίησης αθλητριών Ολυμπιονικών, εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των αγαλμάτων που αναπαριστούν αθλητές προέρχονται από ομαδικά αθλήματα (ποδόσφαιρο, μπέιζμπολ, καλαθοσφαίριση, κρίκετ) και συνήθως είναι τοποθετημένα στο χώρο των σταδίων των συλλόγων που αγωνίστηκαν. Η Smith (2013), όσον αφορά τη μη αναλογική εκπροσώπηση των αθλητών/τριών σε καλλιτεχνικές απεικονίσεις στις Ην. Πολιτείες, αναφέρει ότι ενώ τα επαγγελματικά αθλήματα στις Ηνωμένες Πολιτείες σχετίζονται με πλείστες καλλιτεχνικές δημιουργίες, με τις κορυφαίες ομάδες του μπέιζμπολ να έχουν την πρωτοκαθεδρία, οι αθλήτριες/τες Ολυμπιακών Αγώνων αντιπροσωπεύονται πολύ λιγότερο σε καλλιτεχνικό επίπεδο, συγκριτικά με τους επαγγελματίες αθλητές/τριες ομαδικών αθλημάτων.

Όσον αφορά τις τοποθεσίες που επιλέγονται για τα συγκεκριμένα αγάλματα, και σε αυτό το κομμάτι υπάρχει διαφοροποίηση. Οι αθλητές των ομαδικών αθλημάτων σε σχέση με τους Ολυμπιονίκες έχουν πλεονέκτημα όσον αφορά την αποτύπωσή τους σε άγαλμα, καθώς συνδέονται με ένα αθλητικό σωματείο και το στάδιο στο οποίο αγωνίστηκαν αποτελεί πρόσφορο έδαφος για την ανέγερση αγάλματός τους. Η ανέγερση αγαλμάτων Ολυμπιονικών είναι σπάνια και όταν συμβαίνει, τα αγάλματα τοποθετούνται κυρίως σε μεγάλα αστικά κέντρα ή σε δημόσιους χώρους.

Το άγαλμα που ανεγείρεται σε ένα στάδιο, αφορά συνήθως έναν αθλητή ο οποίος ανήκει σε σύλλογο που αγωνίζεται ή αγωνίστηκε στο συγκεκριμένο στάδιο, και αφορά τις περισσότερες φορές έναν πολύτιμο αθλητή για το σύλλογο αυτό. Με τη

πάροδο του χρόνου το άγαλμα γίνεται αναπόσπαστο μέρος του σταδίου, με το τελευταίο να εξασφαλίζει την υψηλή συχνότητα επισκέψεων (Mas-futbol, 2008). Αντίστοιχα, συνήθως μία τοπική επιτροπή συνηθίζει να χρηματοδοτεί την ανέγερση αγαλμάτων αθλητών/τριών σε δημόσιους χώρους ή πάρκα, αποτυπώνοντας το δημόσιο αίσθημα που επιθυμεί την τιμήση ηρώων αθλητών/τριών που πέτυχαν υψηλές επιδόσεις και τιμήσαν τη σημαία της χώρας σε διεθνείς αγώνες (Stride et al., 2019).

Για αυτούς τους αθλητές/τριες, το έργο του αγάλματος έχει μεγαλύτερη επίδραση σε άτομα που δεν ήταν μάρτυρες της δράσης του αθλητή, δεν έχουν ισχυρές μνήμες και δεν διακατέχονται από έντονη συγκίνηση και ψυχική ικανοποίηση, δημιουργείται έτσι η μνήμη για τον αθλητή. Επίσης, στη τοποθεσία του αγάλματος προς τιμή ενός αποθανόντα αθλητή, οι γραφειοκρατικές διαδικασίες είναι λιγότερο πολύπλοκες. Επιπρόσθετα, η εντολή για την ανέγερση του αγάλματος είναι απαραίτητη κατά τη διαδικασία επιλογής της τοποθεσίας, καθώς εμπεριέχει σεβασμό απέναντι στην οικογένεια του αθλητή και δε συνδέεται με τη συναίνεση φιλάθλων και παραγόντων κάποιου συλλόγου, παρά με ένα ευρύτερο τοπικό πληθυσμό που θεωρεί τον αθλητή/τρια ήρωα της πόλης (Stride et al., 2019).

Ποσοστιαία διαφορά, επίσης, εντοπίζεται και μεταξύ της ανδριαντοποίησης αθλητριών και αθλητών και ένας πρόσθετος βασικός λόγος είναι η λιγοστή υποστήριξη και το περιορισμένο ενδιαφέρον των θεατών προς τις επαγγελματικές γυναικείες ομάδες. Αποτέλεσμα αυτού, η μη δημιουργία αγαλμάτων όπου αποτυπώνονται γυναικείες φιγούρες. Επιπλέον, με δεδομένο ότι στα παραδοσιακά αθλήματα κυριαρχεί το ανδρικό φύλο με αποτέλεσμα την καλλιτεχνική αποτύπωση των κορυφαίων αθλητών διαχρονικά, καταγράφεται μία μαζική και δυσανάλογη ανάπτυξη των ανδρικών αγαλμάτων. Ιστορικά η γυναικεία μορφή στα αγάλματα χρησιμοποιήθηκε είτε για την ανάδειξη της ομορφιάς του περιβάλλοντος, είτε ως καμβάς για την αλληγορική και συμβολική αποτύπωση μίας ευρείας κλίμακας ιδεών όπως η ελευθερία, η αυτοθυσία, η τιμή και η νίκη.

Στην Αυστραλία τις προηγούμενες δεκαετίες δεν υπήρχε καμία καλλιτεχνική αναπαράσταση γυναικών που διακρίθηκαν στο αθλητικό πεδίο. Μόλις το 2018 στήθηκαν τα αγάλματα διακεκριμένων αθλητριών της Betty Cuthbert και Marlene Mathews. Είναι χαρακτηριστικό ότι από τα 14 αγάλματα στο στάδιο της Μελβούρνης, μόνο δύο αγάλματα αφορούσαν αθλήτριες. Είναι δε, αξιοσημείωτο το γεγονός ότι η Αυστραλία έχει μακρά ιστορία στους Ολυμπιακούς Αγώνες και οι

αθλήτριες αναλογικά υπερείχαν των αθλητών ως προς την κατάκτηση μεταλλίων (Martino, 2016). Στο Ηνωμένο Βασίλειο διαπιστώθηκε ότι υπάρχουν συνολικά 240 αγάλματα αθλητών. Από το σύνολο των αγαλμάτων, μόλις τρία τιμούν γυναίκες αθλήτριες και μόνο ένα από αυτά αφορά την Ολυμπιονίκη του πεντάθλου Μέρι Πίτερς (B. Ιρλανδία). Ανακύπτει εύλογα το ερώτημα αν αυτές οι διαφορές που παρατηρούνται μπορούν να αποτελέσουν έμπνευση για τις μελλοντικές γενιές ή μοχλούς αποθάρρυνσης των γυναικών από την επιδίωξη μιας καριέρας στο αθλητικό στερέωμα. Αν σκοπός της δημιουργίας αγαλμάτων είναι να αποτελέσουν έμπνευση για τις μελλοντικές γενιές αθλητών και αθλητριών και όχι απλά να τιμηθεί η αθλητική τους καριέρα, σήμερα περισσότερο από ποτέ είναι σημαντική η ισόποση καλλιτεχνική αναπαράσταση και των δύο φύλων, αποτελώντας πρότυπα του ‘ευ αγωνίζεσθαι’ διαχρονικά.

Η υποστήριξη των πρωτοβουλιών για την ανέγερση αγαλμάτων σημαντικών αθλητριών είναι αναγκαία, όχι μόνο για την αποτύπωση της πραγματικότητας, αλλά και για την ενθάρρυνση των νέων γενεών, ανεξαρτήτως φύλου, να ακολουθήσουν τις αθλητικές τους φιλοδοξίες. Δίνοντας έμφαση στην ενίσχυση της παρουσίας των γυναικών στον αθλητισμό διαδίδεται το μήνυμα της ισότητας και ενισχύεται ο αλληλοσεβασμός. Εν κατακλείδι, η ανάδειξη των αθλητών και των αθλητριών μέσω των αγαλμάτων αποτελεί ένα σημαντικό κομμάτι της ιστορικής και κοινωνικής μνήμης και πρέπει να διασφαλιστεί ότι αντικατοπτρίζει την ποικιλομορφία και την ισότητα που επιθυμούμε να δούμε τόσο στον κόσμο του αθλητισμού όσο και στον πραγματικό κόσμο.

IV. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

4.1. Συγκεντρωτική παρουσίαση: Αθλήτριες-Αγωνίσματα-Ολυμπιακά Μετάλλια

Η αρίθμηση αντιστοιχεί στην αρίθμηση των ονομάτων των αθλητριών μέσα στο κείμενο.

Πίνακας 1: Ολυμπιονίκες Αθλήτριες με αγάλματα (χώρα καταγωγής, αγώνισμα, μετάλλιο)

α/α	ΑΘΛΗΤΡΙΕΣ – ΧΩΡΑ ΚΑΤΑΓΩΓΗΣ	ΑΓΩΝΙΣΜΑ	ΟΛΥΜΠΙΑΚΑ ΜΕΤΑΛΛΙΑ
2.1	Benoit Samuelson Joan Η.Π.Α.	Μαραθώνιος	Χρυσό 1984 Λος Άντζελες (Η.Π.Α.)
2.2	Blankers-Koen Francina Ολλανδία	100μ., 200μ., 80μ. με εμπόδια και σκυταλοδρομία 4X100μ.	4 Χρυσά μετάλλια 1948 Λονδίνο
2.3	Chastain Brandi Η.Π.Α.	Ποδόσφαιρο	Χρυσό μετάλλιο 1996 Ατλάντα
2.4	Comaneci Nadia Ρουμανία	Ενόργανη Γυμναστική	3 Χρυσά μετάλλια, 1 Ασημένιο 1 Χάλκινο 1976 Μόντρεαλ 2 Χρυσά μετάλλια 2 Ασημένια 1980 στη Μόσχα
2.5	Cuthbert Betty Αυστραλία	100μ., 200μ., σκυταλοδρομία 4X100μ. 400μ.	3 Χρυσά 1956 Μελβούρνη Χρυσό 1964 Τόκυο
2.6	Griffith Joyner Florence Η.Π.Α.	100μ., 200μ. 4X100μ., 4X400μ.	Ασημένιο 1984 Λος Άντζελες 3 Χρυσά,

			1 Ασημένιο 1988 στη Σεούλ
2.7	Henie Sonja Νορβηγία	Πατινάζ στον Πάγο	Χρυσό 1928 Σαιντ Μόριτζ Χρυσό 1932 Λέικ Πλασιντ Χρυσό 1936 Γκάρμις Παντενκίρχεν
2.8	Jackson-Nelson Marjorie Αυστραλία	100μ., 200μ.	2 Χρυσά μετάλλια 1952 Ελσίνκι
2.9	Mathews Marlene Αυστραλία	100μ., 200μ.	2 Χάλκινα μετάλλια 1956 Μελβούρνη
2.10	Miller Shannon Η.Π.Α.	Ενόργανη γυμναστική Δοκός, ομαδικό, ατομικό, έδαφος, ασύμμετροι ζυγοί	2 Ασημένια και 3 Χάλκινα 1992 Βαρκελώνη 2 Χρυσά 1996 Ατλάντα
2.11	O'Sullivan Sonia Ιρλανδία	5.000μ.	Ασημένιο μετάλλιο 2000 Σύδνεϋ
2.12	Peris Nova Αυστραλία	Χόκεϊ επί χόρτου	Χρυσό μετάλλιο 1996 Ατλάντα
2.13	Peters Mary B. Ιρλανδία	Γυναικείο Πένταθλο	Χρυσό μετάλλιο 1972 Μόναχο
2.14	Rudolph Wilma Η.Π.Α.	100μ., 200μ. 4X100μ.	Χάλκινο μετάλλιο 1956 Μελβούρνη 3 Χρυσά μετάλλια 1960 Ρώμη
2.15	Strickland Shirley Αυστραλία	80μ., 100μ., 4X100μ.	1 Ασημένιο, 2 Χάλκινα 1948 Λονδίνο 1 Χρυσό, 1 Χάλκινο 1952 Ελσίνκι

			2 Χρυσά 1956 Μελβούρνη
2.16	Williams Serena Η.Π.Α.	Αντισφαίριση	3 Χρυσά (διπλό γυναικών) 2000 Σύδνεϋ 2008 Πεκίνο 2012 Λονδίνο Χρυσό (μονό γυναικών) 2012 Λονδίνο

4.2. Εικόνες αγαλμάτων αθλητριών Ολυμπιονικών

(Εικ.1. Ευρυλεωνίς, από:

<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CF%85%CF%81%CF%85%CE%BB%CE%B5%CF%89%CE%BD%CE%AF%CF%82>).

([Εικ.2](https://pmwht.org/places/munjoy-hill/m05-portland-head-light.html). Άγαλμα της Benoit Samuelson J., Cape Elizabeth, USA από: <https://pmwht.org/places/munjoy-hill/m05-portland-head-light.html>)

([Εικ. 3α](https://en.wikipedia.org/wiki/Fanny_Blankers-Koen#/media/File:Blankers_koen.JPG). Το Άγαλμα της F. Blankers-Koen, Rotterdam, από https://en.wikipedia.org/wiki/Fanny_Blankers-Koen#/media/File:Blankers_koen.JPG).

(Εικ. 3β. Άγαλμα της F. Blankers-Koen, Hengelo, Holland από https://en.wikipedia.org/wiki/Fanny_Blankers-Koen#/media/File:Statue_FBK.JPG).

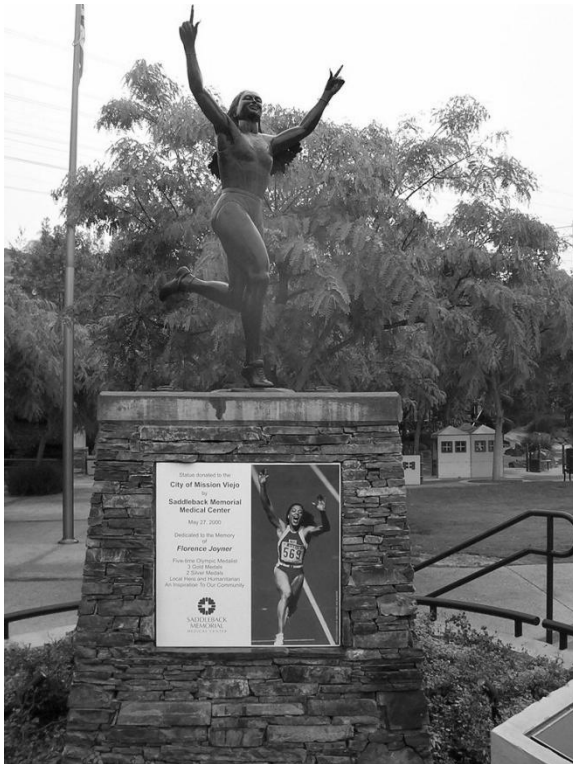
(Εικ. 4. Άγαλμα της Chastain B., Pasadena, USA από: <https://www.hmdb.org/m.asp?m=136525>)

(Εικ. 5. Άγαλμα αθλητριών ενόργανης γυμναστικής, προς τιμή της Comaneci N., Onesti, Romania
από: [Memorial Nadia Comăneci Montreal in Onesti - WWP \(wanderwomenproject.com\)](http://www.wanderwomenproject.com))

(Εικ. 6. Το Άγαλμα της B. Cuthbert, Melbourne, από
https://www.tripadvisor.com/LocationPhotoDirectLink-g255100-d19585283-i480901454-Betty_Cuthbert_Statue-Melbourne_Victoria.html).

(Εικ. 7. Άγαλμα της Florence Griffith Joyner, Mission Viejo, USA από: https://live.staticflickr.com/74/202476603_256abbbfeb_b.jpg).

(Εικ. 8. Άγαλμα της Sonja Henie, Oslo, Norway από: https://www.123rf.com/photo_66047083_sonja-henie-sculpture-in-oslo-she-lives-from-8-april-1912-10-october-1969-was-a-norwegian-figure-skater.html).

(Εικ. 9. Αγαλμα της Jackson-Nelson, M., Adelaide, Australia από:

<https://monumentaustralia.org.au/themes/people/sport/display/93982-marjorie-jackson>)

(Εικ. 10. Αγαλμα της M. Mathews και B. Cuthbert, Cricket Ground, Sidney

από:

https://www.theaustralian.com.au/subscribe/news/1/?sourceCode=TAWEB_WRE170_a_GGL&dest=https%3A%2F%2Fwww.theaustralian.com.au%2Fsport%2Fsprint-queens-betty-cuthbert-marlene-mathews-set-in-bronze-outside-scg%2Fnews-story%2Ff932ca9f98c6cee732073281e52b3cb8&memtype=anonymous&mode=premium&v21=HIGH-Segment-2-SCORE&V21spcbehaviour=append).

(Εικ. 11. Άγαλμα της S. Miller, Edmont, USA, από <https://visitedmondok.com/loc/303/shannon-miller-park.htm>)

(Εικ. 12. Άγαλμα της S. O'Sullivan, Cobh, Ireland, από <https://www.alamy.es/foto-estatua-de-sonia-o-sullivan-atleta-internacional-y-heroe-local-cobh-condado-de-cork-irlanda-la-republica-de-irlanda-139459543.html>)

(Εικ. 13. Άγαλμα της N. Peris, Melbourne, από: <https://gillieandmarc.art/products/nova-peris>)

(Εικ. 14. Το Άγαλμα της M. Peters, Μπέλφαστ, Β. Ιρλανδία από <https://statuesforequality.com/pages/dame-mary-peters>).

(Εικ. 15. Άγαλμα της Rudolph W., Clarksville, USA από: <https://www.visitclarksvilletn.com/listing/wilma-rudolph-statue/405/>)

(Εικ. 16. Άγαλμα της S. Strickland, Cricket Ground, Melbourne από: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Shirley_Strickland.jpg)

(Εικ. 17. Αγαλμα της Serena & Venus Williams, Washington, USA από:

<https://www.gettyimages.com/detail/news-photo/lifesize-statues-of-sisters-venus-and-serena-williams-are-news-photo/605695408>).

V. ΠΗΓΕΣ

5.1. Βιβλιογραφία

- Bale, J. (1992). *Sport, Space and the City*. Routledge.
- Bijkerk, T. (2004). Fanny Blankers-Koen: A Biography. *Journal of Olympic History*, 12-2: 56–60.
- Γιαννάκης, Θ. (2000). *Ζάππειες και Σύγχρονες Ολυμπιάδες*. Αυτοέκδοση.
- Ferrario, S., B. (2014). *Historical Agency and the “Greatman” in Classical Greece*. Cambridge University Press.
- Harder, A. (2010). *Callimachus: Aetia*. Oxford University Press.
- Καλτσάς, Ν. (2004). *Αγών: Νικητήρια και Επινίκια, Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο*. Υπουργείο Πολιτισμού.
- Μουρατίδης, Ι. (2024). *Ιστορία Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού, 3000 π.Χ.-2000 μ.Χ.* Τζιόλα.
- O’ Mahony, M. (2014). *In the Shadow of Myron: The Impact of the Discobolus on Representations of Olympic Sport from Victorian Britain to Contemporary China*, in, *Thierry Terret. 2014. London, Europe and the Olympic Games: European Perspectives*.
- Παπαχατζής, Ν. (1979). *Πανσανίου Ελλάδος Περιήγησις: Μεσσηνιακά - Ηλιακά*. Εκδοτική Αθηνών.
- Peris, N. (2003). *Nova, My Story: The Autobiography of Nova Peris*. Ian Heads, ABC Books.
- Smith, M. M. (2014). Mapping America’s sporting landscape: a case study of three statues. In, Mike Huggins & Mike O’Mahony *The visual in sport*. Routledge.
- Stride, C.B., Thomas, F.E., Chamorro, A.M. (2019). Commemorating tragic heroes: statuary of soccer players who died mid-carrer. *Soccer and society*. 20 (3), 431-453.

5.2. Δικτυογραφία

Alamy. (2017). (Εικ. 12). Alamy.es <https://www.alamy.es/foto-estatua-de-sonia-o-sullivan-atleta-internacional-y-heroe-local-cobh-condado-de-cork-irlanda-la-republica-de-irlanda-139459543.html>

Art UK. Mary Peters. <https://artuk.org/discover/artworks/mary-peters-b-1939-324531>
Australian Athletics Historical Results. Marlene WILLARD (Mathews) (NSW).
<https://web.archive.org/web/20091019195013/http://www.athletics.com.au/history/athletes/athlete160.htm>

[Australian Biographical Database profile – Marlene Mathews \(2016\)](#)

Bagchi, R. (2012). 50 stunning Olympic moments No10: Fanny Blankers-Koen wins four golds. *The Guardian*.

Baker, C. (2019, July 10). The historical marker database. An Unforgettable Day.
(Εικ. 4). Hmdb.org <https://www.hmdb.org/m.asp?m=136525>

Bellamy, L. (2005). Sculptors and a cast of thousands. *The Age*.
<http://www.theage.com.au/news/arts/sculptors-and-a-cast-of-thousands/2005/09/01/1125302672753.html>

Berkok, J. (2022). Serena Williams records that may never be broken: A cCarrer Golden Slam in singles AND doubles. *Tennis*
<https://www.tennis.com/news/articles/serena-williams-unbreakable-records-career-golden-slam-singles-doubles>

Cathy Weizmann Sculptor. (2017). Betty Cuthbert and Marlene Mathews.
<https://cathstudios.com/betty-cuthbert-and-marlene-mathews/0>

Crook, E. (2016). The sporting bronze and the statuary of the AIS.
<https://medium.com/@edgarcrook/the-sporting-bronze-and-the-statuary-of-the-ais-8269f38621ab>

Statues for equality. Dame Mary Peters. (Εικ. 14). Statuesforequality.com
<https://statuesforequality.com/pages/damemary-peters>

ESPN (2008). Williams sisters net gold in doubles, beating Spaniards in final.
<https://www.espn.com/olympics/summer08/tennis/news/story?id=3539310>

ESPN (2017). Brandi Chastain, Shannon MacMillan latest U.S. National Soccer Hall of Fame inductees.
https://www.espn.com/espnw/sports/story/_/id/18997625/brandi-chastain-shannon-macmillan-inducted-us-soccer-hall-fame

Ευρυλεωνίς, Βικιπαίδεια (Εικ. 1). El.wikipedia.org
<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CF%85%CF%81%CF%85%CE%BB%CE%B5%CF%89%CE%BD%CE%AF%CF%82>

Evans, H., Gjerde, A., Heijmans, J., Mallon, B., et al. (2020). "Sonia O'Sullivan". *Olympics at Sports-Reference.com*. Sports Reference LLC.

Fanny Blankers-Koen. (Εικ.3β). Wikipedia. en.wikipedia.org
https://en.wikipedia.org/wiki/Fanny_Blanckers-Koen#/media/File:Statue_FBK.JPG

Florence "Flo-Jo" Joyner Memorial. <https://www.hmdb.org/m.asp?m=189687>

Getty Images. (2016). The Smithsonian Institution Holds Press Preview For New National Museum Of African American History And Culture.
<https://www.gettyimages.com/detail/news-photo/lifesize-statues-of-sisters-venus-and-serena-williams-are-news-photo/605695408>

Gillie and Marc. Nova Peris (Bronze Sculpture). (Εικ. 13). Gillieandmarc.com
<https://gillieandmarc.com/products/nova-peris>

Goldstein, R. (2017). "Betty Cuthbert, Australia's Golden Girl' of Track and Field, Dies at 79". The New York Times. ISSN 0362-4331

Hemert, W. (2007). Fanny Blankers-Koen statue unveiled by Sebastian Coe.
<https://www.worldathletics.org/news/news/fanny-blankers-koen-statue-unveiled-by-sebast>

Hologic WTA TOUR. Serena Williams. <https://www.wtatennis.com/players/230234/->

Kenny, M. (2013). Olympian's run for senate endorsed. The Age
<https://www.theage.com.au/politics/federal/olympians-run-for-senate-endorsed-20130129-2diba.html>

Lemon, B. (2007). Mathews, Marlene Judith. The Australian Women's Register.
<https://www.womenaustralia.info/entries/mathews-marlene-judith/>

Lightman, M., Lightman, B. (2008). *A to Z of ancient Greek and Roman women* (Αναθεωρημένη έκδοση). New York: Facts On File. σελ. 129.

Live.staticflickr. (Εικ. 7). Live.staticflickr.com
https://live.staticflickr.com/74/202476603_256abbbfeb_b.jpg

Marathon guide.com
<https://www.marathonguide.com/history/records/alltimelist.cfm?Gen=F&Sort=Country>

Margolis, A. (2022). Florence "Flo-Jo" Joyner Memorial
<https://www.hmdb.org/m.asp?m=189687>

- Martino, M. (2016). Rio 2016: Four things you should know about Australia's female and Indigenous Olympians. Australian Broadcasting Commission. Available at: <http://www.abc.net.au/news/2016-08-06/women-olympians-twice-as-likely-to-win-gold/7689766>
- Mas-futbol. (2008). 'El Sevilla Se Enfrentara Al Malaga En El I Trofeo Antonio Puerta', Mas futbol, http://futbol.as.com/futbol/2008/08/06/mas_futbol/1217973624_850215.html.
- McCarvel, N. Serena Williams revels in Sports Illustrated cover limelight. <https://eu.usatoday.com/story/sports/tennis/2015/12/15/serena-williams-explains-idea-behind-sports-illustrated-cover/77391104/>
- McCourt, I. (2012). 50 stunning Olympic moments No32: Mary Peters wins gold in 1972. The Guardian.
- Mitchell, P. Ice Star Sweats Out First Green Light. The Devil's Digest http://508pir.org/images/documents/digest_v2_e4/1945_0807_digest_2kwide_pg03.jpg
- Monument Australia. (1999). (Εικ. 9). Marjorie Jackson-Nelson. Monumentaustralia.org.au <https://monumentaustralia.org.au/themes/people/sport/display/93982-marjorie-jackson>
- Monument Australia. (2003). Betty Cuthbert <https://monumentaustralia.org.au/themes/people/sport/display/32270-betty-cuthbert>
- Moore, K. (1983). The marathon's maine woman. Down east runner Joan Benoit strode into downtown beantown with a stunning world best-2:22:42. Vault <https://vault.si.com/vault/1983/05/02/the-marathons-maine-woman>
- Μουσείο Ιστορίας των Ολυμπιακών Αγώνων της Αρχαιότητας, Υπουργείο Πολιτισμού (2014). Βάθρο του αναθήματος της Κυνίσκας.
- Nadia Comaneci. Wikipedia. <https://olympics.com/en/athletes/nadia-comaneci>
- Olympedia, Betty Cuthbert <https://www.olympedia.org/athletes/64506>
- Olympedia, Chastain Brandi <https://www.olympedia.org/athletes/27674>
- Olympedia, Shannon Miller <https://www.olympedia.org/athletes/29266>
- Olympedia, Shannon Miller <https://www.olympedia.org/athletes/29266>
- Olympedia, Shirley Strickland de la Hunty. <http://www.olympedia.org/athletes/64579>
- Olympedia, Sonia O'Sullivan <https://www.olympedia.org/athletes/71490>
- Olympedia, Wilma Rudolph <https://www.olympedia.org/athletes/77958>

Olympics, Mary Peters <https://olympics.com/en/athletes/mary-peters>

Olympics, Nadia Comaneci <https://olympics.com/en/athletes/nadia-comaneci>

Portland Head Light. View from the Eastern Promenade. (Euk. 2). Pmwht.org
<https://pmwht.org/places/munjoy-hill/m05-portland-head-light.html>

Public Art Around The World. Sonia O’Sullivan statue
<https://publicartaroundtheworld.com/public-art-ireland/public-art-in-cobh/sonia-osullivan-statue/>

Roberson, D. (2017). "U.S. women blazed trail with inaugural soccer gold". *Atlanta Journal-Constitution*.

Sabedra, D. (2016). Soccer: Talent, staff that includes Brandi Chastain has Bellarmine eyeing another crown. The Mercury News.
<https://www.mercurynews.com/2016/02/10/soccer-talent-staff-that-includes-brandi-chastain-has-bellarmino-eyeing-another-crown/>

Shannon Miller Park. Visit Edmond. (Euk. 11). Visitedmondok.com
<https://visitedmondok.com/loc/303/shannon-miller-park.htm>

Shirley Strickland de la Hunty. (2020). *sports-reference.com*. Sports Reference LLC.

Shorek, Y. Wander women project. Memorial Nadia Comaneci Montreal in Onesti. (Euk. 5). Wanderwomenproject.com Memorial Nadia Comănesci Montreal in Onești - WWP (wanderwomenproject.com)

Somodevilla, C., Getty Images. (2016). (Euk. 17). Gettyimages.com
<https://www.gettyimages.com/detail/news-photo/lifesize-statues-of-sisters-venus-and-serena-williams-are-news-photo/605695408>

Sonja Henie sculpture in Oslo. (Euk. 8). 12RF
https://www.123rf.com/photo_66047083_sonja-henie-sculpture-in-oslo-she-lives-from-8-april-1912-12-october-1969-was-a-norwegian-figure-skater.html

Sport Australia Hall of Fame, Marjorie Jackson Nelson AC CVO MBE Athletics-Sprint. <https://sahof.org.au/hall-of-fame-member/marjorie-jackson-nelson/>

Store norske leksikon. https://www.snl.no/Sonja_Henie

Stride, C.B, Thomas, F.E. and Wilson, J.P. (2012). From pitch to plinth: The sporting statues project. Sportingstatues.com [https://offbeat.group.shef.ac.uk/statues/Sr/Olympic sports. Marlene Mathews-Willard](https://offbeat.group.shef.ac.uk/statues/Sr/Olympic%20sports/Marlene%20Mathews-Willard)
<https://web.archive.org/web/20200417173403/https://www.sports-reference.com/olympics/athletes/ma/marlene-mathews-willard-1.html>

The Australian. Sprint queens get set in bronze. (Euk. 10). Theaustralian.com.au

https://www.theaustralian.com.au/subscribe/news/1/?sourceCode=TAWEB_WRE170_a_GGL&dest=https%3A%2F%2Fwww.theaustralian.com.au%2Fsport%2Fprint-queens-betty-cuthbert-marlene-mathews-set-in-bronze-outside-scg%2Fnews-story%2Ff932ca9f98c6cee732073281e52b3cb8&memtype=anonymous&mode=premium&v21=HIGH-Segment-2-SCORE&V21spcbehaviour=appendend

The Australian Women's Register. Peris, Nova Maree.

<https://www.womenaustralia.info/entries/peris-nova-maree/>

The sporting statues project. From pitch to plinth: the sporting statues project.

Chastain Brandi http://offbeat.group.shef.ac.uk/statues/STFB_Chastain_Brandi.htm

Time Staff, (2020). 1988: Florence Griffith Joyner. Time

<https://time.com/5793709/florence-griffith-joyner-100-women-of-the-year/>

Tripadvisor. Betty Cuthbert. (Euk. 6). Tripadvisor.com

https://www.tripadvisor.com/LocationPhotoDirectLink-g255100-d19585283-i480901454-Betty_Cuthbert_Statue-Melbourne_Victoria.html

USA track&field, (1995). Florence Griffith Joyner.

https://web.archive.org/web/20130921132057/http://www.usatf.org/HallOfFame/TF/s_howBio.asp?HOFIDs=63

View from the Eastern Promenade. Portland Head Light

<https://pmwht.org/places/munjoy-hill/m05-portland-head-light.html>

Visit Clarksville Tennessee. Wilma Rudolph Statue. (Euk. 15).

Visitclarksvilletn.com <https://www.visitclarksvilletn.com/listing/wilma-rudolph-statue/405/>

Wander Women Project. Memorial Nadia Comăneci Montreal in Onesti.

<https://wanderwomenproject.com/places/memorial-nadia-comaneci-montreal-in-onesti/>

Wikimedia Commons. (2006). File: Shirley Strickland.jpg. (Euk. 16).

commons.wikimedia.org

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Shirley_Strickland.jpg

Wilma Rudolph Statue. Visit Clarksville Tennessee

<https://www.visitclarksvilletn.com/listing/wilma-rudolph-statue/405/>

Women's sports foundation. International Women's Sports Hall of Fame.

<https://web.archive.org/web/20141127174843/http://www.womenssportsfoundation.org/home/programs/awards/international-womens-sports-hall-of-fame>

Zwart, R. (2005, July 1). Wikipedia. (Euk. 3°). en.wikipedia.org

https://en.wikipedia.org/wiki/Fanny_Blankers-Koen#/media/File:Blankers_koen.JPG